

Iskate vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., TOREK, 16. JULIJA (JULY 16), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 137

Diktator Mussolini umakne vojno na pritisk Amerike?

Glavni prihajajo, da morda sprejme kompromis v afriškem sporu. Izjava ameriškega državnega tajnika Hulla, da Združene države še vedno verujejo v veljavnost Kelloggove pogodbe, je zelo poparila fašiste v Italiji. A tudi doma ima Mussolini opraviti z vedno večjim odporom proti vojni

Nice, Francija, 15. jul. — Iz italijanskega časopisa, ki je dosegel sem iz Turina in Milana, je razvidno, da je Mussolini odločil v hujšanju na vojno proti Abesiniji. Pripravljen je sprejeti kompromis, da reši svoj prelet in se umakne z nevarne položaja in tako ublaži politično napetost v Italiji.

Mussolini je revidiral svoje stališče na pritisk javnega mnenja, katerega je izizzval zadnje izjave. Na podlagi zanesljivih informacij ni ljudstvo pozdravilo navdušenjem Mussolinijevega govora, ki ga je imel v Sardiniji pred vojaškimi četami, katere je vodil kot vojni v Afriki. Ljudstvo je motilo njegov govor z medklici: "Zakaj ne greš v Afriko, ker že hočeš imeti vojno?"

Turinsko in milansko časopisje, ki predstavlja mnenje prebivalstva severne Italije, namiguje, da fašistični tisk že pripravlja ljudstvo na Mussolinijevo ukaz. Italijanom pripoveduje, da gledajo velike in dobičakarje v Abesiniji ne bo moglo izpolniti zaradi podpore, ki jo druge države zagotavljajo italijanskemu cesarju Selassieju. Mussolinijeve sanje, da zavladajo v Afriki, so se razblinile.

List "La Stampa" se jezi, "ker države podpre cesarja Selassieja v njegovi politiki obstrukcije in provokacij".

Iz fašističnega tiska se zrcali razčlenitev v zvezi z izjavo ameriškega državnega tajnika Hulla, v kateri je dejal, da Združene države še vedno smatrajo Kelloggov pakt in druge mednarodne pogodbe za sveto stvar. Reči je Hull odklonil intervencijo v afriškem sporu na račun Abesinije, je zavladalo veliki veselje med fašisti in pričarovali so, da Amerika ne bo obšla Mussolinijeve avanture v Afriki. Zadnja izjava, v kateri je Hull poudaril svetost mednarodnih dogovorov, pa je poparila fašiste.

Italijansko časopisje je glede na holandske konference, ki se skusala poravnati spor med Italijo in Abesinijo, objavilo sarkastične izjave reprezentantov Italije in arabskih komisij, ne pa očitno, ki so jih podali predstavniki Abesinije. Vse drugo evropsko časopisje je objavilo izjave vseh, razen italijanskega ljudstva, ki je bilo pošteno le o eni strani konflikta, ker je Mussolinijeva cenzura prepovedala, da se ni seznanilo z drugo.

Bratovščine za vladno lastništvo železnice

Washington, D. C. — Eksekvutivni svet Zveze železniških bratovščin je na svoji seji sprejel resolucijo, v kateri urgira na vladno lastništvo in obratovanje železnice. Resolucijo je očitno prevladala izmed 21 železniških bratovščin. Resolucija je prvi in edini znak uradnega namena, da pridejo železnice pod popolno vladno kontrolo.

Sodišče udarilo "črnega Hitlerja" v New Yorku

New York — Sodišče je z izjavo ustavilo piketiranje železniških prodajalnic po zamorskih pristaniščih, katero vodi "črni" vodja Sufi Abdul Hamid. Ta vodja je velik obtoževalec Hitlerja in trdi, da so njemu odgovorni za vse, kar se na svetu.

Domače vesti

Avtne nesreče

Sharon, Pa. — Ko se je rojak Ignac Franko dne 7. julija zvečer vračal domov, ga je avto podrl na tla in odpeljali so ga v bolnišnico. Poškodba pa ni pretežka in upati je, da se kmalu vrne domov k svoji družini. Franko je član SNPJ. — Na omen mestu je bilo že več avtnih nesreč. Pred šestimi leti je bil tamkaj do smrti povožen Stefan Klopac, član SNPJ, za njim pa še dve drugi osebi. Cesta je tamkaj ozka in hodnika ni nobene. Čas je torej, da cesto razširijo in postavijo hodnik!

Nesreče in operacije

Gross, Kans. — Frances Potocnik, članica društva 206 SNPJ, se je morala zaradi infekcije podvreči operaciji in odrezali so ji oba palca na nogah. — Leopold Kopmajer, znani grocerist in član istega društva, si je vsled nesrečnega padca zdrobil kost v levi roki in bil je tudi operiran. Njegovo stanje je kritično. Oba se nahajata v bolnišnici Mt. Carmel v Pittsburgu, Kans.

Kandidata kličejo

Cleveland. — Clevelandski dnevnik "The Cleveland Press" poziva slovenskega sodnika Franka J. Lauschet, naj prevzame neodvisno kandidaturu za župana. List pravi, da je sodnik Lausche neke vrste neodvisen demokrat. Slovenski dnevnik Enakopravnost se pridružuje omenjenemu listu in zagotavlja Lauschetu, da bo podpiral njegovo kandidaturu. Županske volitve so prihodnje jesen.

Organizator brezposelnih aretiran

Morganfield, Ky. — J. H. Renfrew, učitelj iz St. Louisa, Mo., je bil aretiran in vržen v okrajno ječo na obtožbo kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu, ker je prišel se z namenom, da organizira brezposelne. Takoj po aretaciji je bil v St. Louisu organiziran obrambni odbor. Načelnik odbora je J. Clark, bivši urednik nekega dnevnika v St. Louisu, tajnik blaginjak pa J. Depolo, predsednik krajevnega Amalgamated Clothing Workers. Sodelovanje v obrambi je objavila tudi socialistična organizacija v St. Louisu.

Potniško letalo padlo; šest mrtvih

Amsterdam, 15. jul. — Letalo, v katerem je bilo 14 potnikov in šest mož posadke, je večerj padlo na tla na tukajšnjem letališču kmalu potem, ko se je dvignilo v poletu na Švedsko. Junakemu prizadevanju moštva na letališču se je zahvaliti, da je bilo 12 potnikov rešenih, toda šest oseb je izgubilo življenje. Letalo Fokkerjevega modela je bilo zgrajeno v Ameriki.

Skupina milicnikov, ki je bila poslana proti lesnim delavcem v Tacomi, Wash., ko so oklicali stavko na parnih žagah.

'Tretja stranka' prišla prezgodaj

To je mnenje političnih opazovalcev v Washingtonu

Washington, D. C. — (FP) — "Praktični" politiki ne pripisujejo velike važnosti tretji stranki, ki je bila pred nekaj dnevi ustanovljena v Chicagu pod imenom American Commonwealth Political Federation. Njih stališče je, da ameriško ljudstvo še ni zrelo za stranko, ki razglša popolno neodvisnost od velebiznisa. V zadnjih letih se je pojavilo več novih političnih gibanj, ki pa so po kratkem življenju zaspala. Tako usoda čaka tudi to politično federacijo, pravijo skeptiki.

Roditelji tretje stranke pa so prepričani, da bo nova organizacija živele in napredovala. Ameriški industrijski delavci in farmarji, pravijo, ne bodo vedno podpirali strank, ki sta pod kontrolo velebiznisa. Neznatne koncesije, ki ju dajeta delavcem in farmarjem, so posledica masnega pritiska, ki postaja z vsakim dnem močnejši. Zelo malo je takih, ki verjamejo, da se bo iz federacije razvila močna politična stranka. Celotno promotorji čikaške konference so bili mnenja, da je ustanovitev tretje stranke preuranjena, a so se morali udati pritisku večine delegatov. Kljub nasprotnim poročilom je gotovo, da tretja stranka ne bo sklicala konvencije to jesen, na kateri bi sestavila listo svojih kandidatov, s katero bi šla v boj v prihodnjih predsedniških volitvah.

Čikaško konferenco so kontrolirali preroki "ameriškega radikalizma", ki v marsičem sliči britskemu fabianizmu. Fabianci so bili grupa intelektualcev, ki so imeli odločilen vpliv na razvoj angleške delavske stranke. Ko so britski delavci uvideli, da ne morejo pričakovati rešitve od liberalcev in konservativcev, so se naslonili na fabiance in formalno delavsko stranko. Ta stranka je od začetka odklanjala revolucijo in skušala razviti posebno vrsto britskega "socializma", ki naj bi prišel na krmilo preko obstoječe parlamentarne mašinerije.

Ustanovitelj tretje stranke so tudi prepričani, da bodo dosegli svoj cilj na osnovni demokratičnih procesov, zato so tudi naznanili, da v stranki ni mesta za komuniste, ki se navdušujejo za revolucijo.

Francoski "izdajalec" Dreyfus umrl

Pariz, 15. jul. — Včeraj, na praznik padca Bastilje, je bil pokopan poročnik Alfred Dreyfus, slaven junak znane Dreyfusove "izdajske afe", ki je pretrpela Francijo in svet pred štiri desetimi leti. Dreyfus, takrat še mlad častnik, je bil obtožen, da je nemški vohun in obsojen je bil na Hudičev otok, kjer je prebil pet let. Med tem je pa divjal boj za njegovo osvoboditev in na

ZAHTEVE MILITARISTOV VZNEMIRJAJO DELAVSTVO

Vojna mašina hoče nadaljnje milijone iz reliefnega sklada

OGROMNE V SOTE ŽE DOVOLJENE

Washington, D. C. — (FP) — Uradniki Ameriške delavske federacije in voditelji drugih delavskih organizacij so alarmirani, ker ameriški militaristi zahtevajo nadaljnjih sto milijonov dolarjev iz sklada za financiranje javnih del. Ako bodo uspeli, bodo šli milijoni za moderniziranje in ojačanje federalne armade in državnih milicij.

Voditelji delavstva imajo bridke izkušnje z državnimi milicijami, ki so v nešteto slučajih prisločile na pomoč delodajalcem in brutalno zatrle odpor delavstva proti izkoriščanju. V veliki tekstilni stavki preteklega leta je bilo pozvano tudi federalno vojaštvo v akcijo proti delavcem.

Kongres je že prej odobril proračun vojnega departamenta in določil \$379,000,000 za ojačanje federalne armade, toda militaristi niso zadovoljni in še vedno pritiskajo na kongres za nadaljnje apropracije. Uprava narodne garde tudi zahteva vsoto \$140,000,000 za nabavo bojnih letal, tankov in oklopnih avtov. Vse te stvari se je v stavkah rabilo proti delavcem.

Kar militaristi ne morejo doseči direktno, skušajo dobiti indirektno. Oni vedo, da je v kongresu mnogo takih, ki bodo glasovali za milijonske apropracije za armado in vojni material, toda sedaj se bi radi tudi okoristili s skladom štirih milijard, katere je kongres določil za financiranje reliefnih del. Oni so bili tudi navdušeni za ekspanzijsko taborišče CCC, nad katerimi imajo kontrolo vojaški častniki in so to tudi dosegli. Dasi mladi fantje v teh taboriščih niso del armade, tvorijo vseeno rezervo, iz katere bodo lahko črpali vojaško silo. Pred kongresom je več zakonskih načrtov, da se te fante, sinove revnih in brezposelnih staršev, uri v vojaškem vežbanju.

Ti načrti najbrž ne bodo sprejeti v tekočem zasedanju kongresa, ki je zaposlen z drugimi nujnimi zadevami, toda militaristi ne bodo odnehal v svoji kampanji, dokler ne dosežejo svojega cilja.

Čelu tega boja je bil slaven francoski pisatelj Emile Zola, ki je končno zmagal in Dreyfus je bil spoznan za nedolžnega in izpuščen. Dasi so mu vrnili vojaške časti in udeležil se je svetovne vojne, v kateri je bil eden njegovih sinov ubit, je Dreyfus kljub temu vseh zadnjih 35 let živel v obskurnosti in zadnji petek je umrl v starosti 75 let skoraj pozabljen.

Mala antanta sva-ri Habsburžane

Roke proč od Avstrije in Ogrske!

Bukarešta, 15. jul. — Člani bivše habsburške dinastije so bili večerj posvarjeni, naj se držijo proč od prestola Avstrije in Ogrske, ako nečesto izzvati vojne. Svarilo je objavil rumunski zunanji minister Titulescu po konferenci z jugoslovanskim regentom Pavlom. Čehoslovakija ni bila udeležena na tej konferenci, a razume se, da ima mala antanta z ozirom na spletkarje za vrnitev Habsburžanov enoten program.

"Politika male antante glede vprašanja habsburške dinastije je postavljena na pozitivno bazo", je rekel Titulescu. "Bržko se pripeti, da se habsburška dinastija etablira na Dunaju ali v Budimpešti, bo mala antanta avtomatično mobilizirala svoje armade."

Dunaj, 15. jul. — Dr. Kurt Schuschnigg, avstrijski kancelar, ni bil v soboto tako težko ranjen pri avtni nesreči, da bi moral odstopiti kancelarstvo. Včerajšnja uradna vest se glasi, da kancelar, ki je začasnno v bolnišnici v Lincu, bo nadaljeval svojo službo. Knez Starhemberg torej še ne bo kancelar. — Dr. Schuschnigg se je z ženo, sinom in privatnim detektivom peljal na počitnice, ko se je pri Lincu pripetila nesreča. Njegov sofer je naglo zavil s ceste, da se izogne koliziji z drugim avtom, pri tem je pa tresel z avtom ob drevo in vsi so zleteli iz avta. Kancelar je priletel na mehko trato in to ga je rešilo smrti, dočim je njegova žena padla na kamen in si zlomila vrat.

Relifni delavci hočejo unijske mezde

Philadelphia, Pa. — Na splošni konferenci brezposelnih delavcev je bila sprejeta resolucija, zahtevajoča unijske mezde za reliefne delavce pri vladnih delih, priznanje pravice do organiziranja, odloka stavk in piketiranja in proti zapostavljanju zamorskih delavcev. Nad sto delegatov, zastopajoči razne organizacije brezposelnih v Penns., se je udeležilo konference.

10,000 Kitajcev utonilo v poplavi

Veliko mesto Hankow v nevarnosti

Hankow, Kitajska, 15. jul. — Deset tisoč ljudi je večerj utonilo, ko so narastle vode reke Han podre nasipe in zalile nižine ob mestu Hanyang, se glase poročila iz kitajskih virov, ki so dospela v to mesto.

Mesto Hankow, najvažnejše industrijsko središče v centralni Kitajski, ki šteje okrog 1,600,000 prebivalcev, je tudi v nevarnosti, ker reka Yangtze še vedno narašča in obstaja bojazen, da bo podrla nasipe in zalila mesto. Glavna stena, ki protektrira mesto, je omajana in avtoritete so že pozvale civilno prebivalstvo in vojaštvo v akcijo, da preprečijo nesrečo. Zaradi silnih deževnih nalivov je reka narastla nadaljnje tri čevlje.

Rešilno moštvo je doslej potegnilo nad dvesto trupel iz vode, med temi grupo sedmih, ki so se z rokami držali kupaj. Očitno so bili to člani družine, ki so skupno utonili. Silna vročina, ki prevladuje v nižinah, je zahtevala tudi velike žrtve.

Nanking, 15. jul. — V velikem nasipu Mahwa ob reki Yangtze so se pokazale razpoke in nevarnost je, da bo pritisk vode podrl del nasipa, ki ščiti province Anhwei, Kiangsi in Hupeh pred poplavo. Štirje okraj, v katerih prebiva več milijonov ljudi, so že pod vodo.

VELIKE POLITIČNE DEMONSTRACIJE V PARIZU

Oborožena sila preprečila spopade med levičarji in desničarji

PROSLAVA PADCA BASTILJE

Pariz, 15. jul. — Pariz, razdvojen v dveh nasprotujočih si taborih, je večerj videl ogromne demonstracije levičarjev in desničarjev, ki so razen nekaj manjših prask potekle mirno. Za to je skrbela oborožena policijska in vojaška sila, ki je bila mobilizirana, da prepreči morebitne izgrede na praznik padca Bastilje, ki je rezultiral v ustanovitvi prve francoske republike.

Bojevitost, ki ju izkazujejo oba tabora v zadnjem času, je kazala, da vojaštvo ne bo moglo preprečiti nemirov, toda noben tabor se ni hotel spustiti v bitko. Oba sta hotela pokazati le svojo organizirano moč in izvajati pritisk na javno mnenje.

Demonstracije, ki so jih priredili socialisti in komunisti, so nadkriljevale demonstracije nacionalistov. Levičarji so organizirali 100,000 pohodnikov in 200,000 simpatizirajoč. Zbrali so se na trgu La Bastille, odkoder so odkorakali proti gozdišču Vincennes a prepevanjem Marseljeze in "Internationale". Na čelu parade je korakal Pierre Cot, bivši minister letalstva, za njim pa Eugene Frot, član Daladierjevega kabineta, ki je bil strmoglavljen po krvavih izgrelih preteklega leta.

Desničarske sile so okupirale Champ Elysees pod poveljstvom polkovnika Francoisa de la Rocquesa, načelnika Ognjenega križa, fašistične organizacije. Od tu so odkorakali k spomeniku neznanega vojaka, kjer so prižgali ogenj in potem nadaljevali pohod do Bois de Boulogne. Fašistična armada je štela le 60,000 oseb, ki so kričale, da morata biti Deladier in Leon Blum, voditelj socialistov, ekskutirana.

Ameriško-ruska trgovinska pogodba

Sklenjena je za eno leto

Washington, D. C. — Vladi Združenih držav in Sovjetske unije sta sklenili enoletno trgovinsko pogodbo. Na podlagi te pogodbe se je sovjetska vlada zavezala, da bo v prihodnjem letu naročila za trideset milijonov dolarjev ameriškega blaga ali trikrat več kakor je kupila v Ameriki v zadnjih treh letih. Ameriški izvoz v Rusijo bo obsegal v večji meri težke industrijske in farmske stroje.

Ameriška vlada je dala sovjetom precej carinskih koncesij. Pogajanja za trgovinski pakt med Ameriko in Rusijo so trajala brez malega ves čas, odkar je Rooseveltova vlada priznala sovjeto v jeseni 1933, toda brez uspeha, ker se obe stranki nista mogli zediniti glede veljavnosti ruskih dolgov. Pogodba, ki je zdaj sklenjena, ne omenja teh dolgov, kar pomeni, da je vprašanje ruskih dolgov Ameriki za enkrat porinjeno na stran.

Ameriški burbonci so tako zagnali silen krik protesta proti temu paktu.

Petnajstletno prijateljstvo med Rusijo in Litvo

Kovno, Litva, 15. jul. — Petnajstletnica pogodbe prijateljstva med Sovjetsko unijo in Litvo je bila v soboto praznovana v Kovnu in Moskvi.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (liven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; za Chicago in Ciero \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Kopirski dopisil in naročniki člankov se ne vračajo. — Kopirski dopisil in naročniki člankov se ne vračajo. — Kopirski dopisil in naročniki člankov se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima slika s listom:

PROSVETA

3637-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavo, na primer (June 26, 1935), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vanj je v tem številu potekla naročnina. Ponovilo je pravilno, da se vam list ne ušvari.

Nekaj o človeški naturi

Človeška natura je tista resnična luknja, v katero se dosledno zatekajo vsi nazadnjaki, kadar pobijajo ekonomski in socialni napredek.

Človek ne more biti drugačen kot je — človek se ne more spremeniti, ker to je proti njegovi naturi — človeku je sebičnost prirojena — vera je naravni instinkt človeka — človeku je prirojeno, da kopirni po zasebni imovini!

Take in enake nam pojejo neprenehoma. Koliko je ta mistična človeška natura prenesla in prevzela!

Čikaški burbonski dnevnik, ki se imenuje "svetovnega", je nedolgo tega resno dokazoval, da biološki zakon selekcije in ravnotežja v živalstvu in rastlinstvu deluje tudi v človeškem gospodarstvu. Ekonomija na osnovi profita je naravni zakon! Ta "zakon" deluje tako, da vsi nezmožni podjetniki morajo izginiti s pozornice in le zmogljivi se ohranijo in dvigajo! — Seveda ni pojasnil, da edino "zmogljivi" raketirji na visokih bižniških mestih dajejo veljavne sodbe o "nezmožnosti" drugih.

Kaj je bistvo človeške narave?

Znanost nam pojasnjuje, da je človek po naravi le to, kar prinese s seboj na svet, vse ostalo, kar si pridobi v življenju, je rezultat njegove vzgoje, izobrazbe, okolice in splošnih materialnih razmer. Civilizacija ni naravna! Vsak posameznik, pa naj so njegovi roditelji še tako civilizirani in kulturni, se rodi kot popoln divjak. Niti najmanjšega znaka civilizacije ni na njem. Sleherni človek prične živeti kot divjak — in to je njegova čista natura.

Kaj se razvije iz tega divjaka, je odvisno od kraja in razmer, v katerih raste in se razvija. Vsakdo, ki je normalen in zdrav, ima vse pogoje, da v danih razmerah postane baš to, kar hočejo drugi — starši, učitelji, ta ali ona organizacija, oblast.

Civilizacija, ki zatira v človeku divjaško naturo in barbarsko naturo, je smoteno popravljana in izboljšavljena nature, katere je v direktni dotiki s človekom, obenem pa je popravljana in izboljšavljena človeka samega. Civilizacija je torej do danes dober del človeške nature! Saj izvira iz človeka, iz njegovega hotelja in njegovega razuma ter dela.

Civilizacija je najboljši dokaz, da se človeška natura spreminja po potrebah. Človek se oddaljuje od svoje prirojene živalske nature in postaja bolj in bolj človeški. Divji, priradni človek je kanibal; kanibalstvo mu je naravno. Civiliziranemu človeku je kanibalstvo nekaj strašnega in loti se ga le v skrajni sili, kadar pade v divjaške razmere.

Bolazen je naravni pojav. Vsak zdravnik, ki uspešno pobija bolezn, je največji naprotnik nature in kateri človek zdrave pameti ni vzel tega? Stari Grki, ki so se steli za najbolj civilizirane v svojem času, so verjeli, da je telesna sužnost nekaj naravnega in brez te sužnosti bi bila "civilizacija" nemogoča. Danes verjamejo, da je civilizacija s to sužnostjo nemogoča.

Iz vsega tega mora biti jasno, da je človeška "natura" zelo mehka, prižna in prilagodljiva reč. Brez malega vse narediš iz nje, kar hočeš. Otroke-divjake lahko civiliziraš s petim letom; nauči jih jezika in misljenja, dostojnega obnašanja in kakšne umetnosti. Lahko jim vcepiš socialni čut ali pa vzgojiš v njih največje sebičnosti; lahko napraviš iz njih verske fanatike in tirane ali pa jim daš pedlago za tolerantne in demokratične mislece. Se več: lahko jih porineš nazaj med divje živali ali pa dvigneš med največje umetnike.

V Indiji je bil slučaj, ko je žensko dete po čudnem naključju prišlo v volčji brlog, sesalo volkuljo in živelo do šestega leta med volkovi. Nikdar ni videlo človeka. Ko so tega otroka v šestem letu ljudje ujeli, je deklica tulla kakor volk. To je bila vsa njena govorica. Primerjajte to divjakino s šestletno filmsko igralko v Hollywoodu Shirley Temple, ki prejema skoro dvatisoč dolarjev tedenske plače. V čem je bistvena razlika? Edino v vzgoji, civilizaciji!

Vse govoričenje, da je človek tak in tak — poleg onega, kar je prinesel s seboj na svet — po svoji naturi in drugaten ne more biti, je grda zmot. Človek je prvič to, kar je naučen od mladega in drugič je tak, kakršnega njegove življenjske razmere zmesijo v teku let. Nobeno prepričanje, noben nazor, nobena vera in nobena navada mu ni prirojena; vse to je pridruženo in pridobljeno v teku življenja.

Človeška prirojena natura je gola divjaštvo!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Odgovor gospodu Trunku

Louisville, Colo. — Nisem mislil, da bi se kdaj prepričal v časopisih z gospodom Trunkom. Ko sem bil dne 4. julija v Denverju, so mi Slovenci pokazali, kaj je pisal Trunk o mojem dopisu. Nekaj se spetika radi nekake krsta in drugih reči, kar vse ga prikazuje za zdržbarja. Nas v Louisville prav vesel, da smo toliko oddaljeni od Globevilla, kjer on "pase ovčice". Naj jih kar pase — tiste, ki se mu dajo — mi bomo pa šli svojo pot. Ob priliki se bomo tudi zabavali. Trunka ne bomo nič vprašali za dovoljenje.

On piše, da ni več v naših srcih, kar smo prinesli iz starega kraja. Jaz sem zadovoljen, da sem se iznebil neumnosti. Če je človek 30 let v Ameriki, se res iznebi marsikaj, kar je "prinesel v svojem srcu" iz starega kraja. In prav vsled tega mu menda Amerika ne ugaia. Na drugi strani je meni to pa najbolj všeč — pravica do svobode vesti. Yes, Amerika mi zelo ugaia, ker sem dobil svobodo v svojem vsakem mišljenju in pa, ker se mi ni bilo v zadnji vojni treba pretepati za razne avstrijske debeluharje. Če Trunku Amerika ne ugaia, ker ni dovolj tiranska, si lahko pomaga. V klerofašistični Avstriji je na primer zopet zavladala cerkev in tudi v Italiji je Rim postal moččen tiran pod Mussolinijem.

Kar se mene tiče, bom ostal Ameriki zvest do konca svojega življenja. Trdo sem delal, da sem preživel svojo večino odraščalo družino. Poštenjak sem bil zmeraj. Tudi v veselji družbi sem rad. Zdi se mi, da sem narodu več koristil kakor pa čestiti g. Trunk. Frank Hafner, 218.

Pittsburghske vesti

Pittsburgh, Pa. — Mesto Pittsburgh bo kmalu izgubilo svoj pomen, čeprav ima vse pogoje, da obdrži vsa podjetja v svojih mejah ter pridobi še več novih. Velika podjetja se selijo iz Pittsburgha. Vzrok je menda v velikih mestnih davkih in pa, ker mesto ni pravilno razdeljeno v industrijske in stanovanjske distrikte. Vse je zmešano.

Atlantic Refining Co. bo z novim letom prenehala z obratom. Gasolin bo prihajal v Pittsburgh po ceveh iz Philadelphije. Zaslusček bo izgubilo okrog 350 delavcev. Tukaj jih bo obdržala le okrog 30 za razvažanje in čuvanje. K sreči bo Slovencev malo prizadetih.

Projekt v zvezi s postavljanjem cevi bo stal več milijonov, toda se bo Rockefellerjev interesom izplačal. Družba bo prahrnila pri plačah nad 300 direktno prizadetih delavcev in več tudi pri transportaciji. "Preveliki mestni davki" so torej le bavlva, s katerim strašijo ojni magnati. Ta argument jim služi le za pretvezo, da odvrgnejo neveljavo med slabo poučenim delavstvom od sebe in proti lokalni vladi, katero sami kontrolirajo.

Večina ostalih delavcev je le deloma upošlenih. Stanovanj je dosti praznih. Imamo tudi veliko sodniških prodaj radi neplačanih davkov. In med tem, ko imajo delavci manj dohodkov, narasča draginja. Mnogi upravičeno vprašujejo, kam jadramo.

Dokler bo nemisleča masa sledila republikancem in demokratom ter drugim zavajalcem, ki zgovarjajo sistem izkoriščanja, toliko časa ne smemo pričakovati kaj boljšega. Nasprotno: bo še slabše. Tisoči naših Slovencev, ki so videli v Rooseveltu Mojzesa, ki bo nas pripeljal iz pekla v nebesa, se lahko prepričajo, da so bili v zmoti. Posameznik, čeprav je dobra duša in predsednik Združenih držav, je ničla proti dobro organiziranemu kapitalu.

Kadar bo delavstvo združeno nastopilo na političnem, gospodarskem in strokovnem polju ter rabilo svoj razum in mislilo le za svoje koristi, šele takrat smemo pričakovati boljše čase. Petletna kriza je precej ljudem odprla oči, a ne dovolj velikemu številu. Še drugih pet ali deset let krize in večina bo spregledala. Tedaj bo prišel naš dan. Pogledali bomo v prošlost in rekli: Silno trpljenje in žrtve niso bile zastonj!

Pred 159 leti so očetje Amerike proglasili neodvisnost in svobodo. Od takrat vsako leto karlatani pojejo delavstvu, da je svobodno; med tem so ga pa vkovali v verige ter ga začeli izkoriščati do skrajnih meja. Kdaj bo temu konec?

Pittsburghski Slovenci živatimo. Majhna skupina se trudi na prosvetnem polju. Radi slabih razmer in naše brezbriznosti nima uspeha. Imamo čitalnico, v kateri je zaprtih do 500 knjig, ker nimamo časa čitati — ali pa že vse znamo. Pevski odsek Narodnega doma vabi rojake v svoj krog — tudi petje nam je deveta skrb.

Pred tremi meseci je tukaj prišel izhajati list "Naprejek". Izhajal dvakrat mesečno. Ker pa imamo že več slovenskih listov in povrh še angleške, se nam ta list ne vidi potreben — seveda so izjeme, ki pa ne pridejo v poštev.

Pisatelj Louis Adamič je povabljen v Pittsburgh, da bi nam predaval. Če se bo odzval, bomo poročali pozneje.

Odseki Slovenskega doma priredijo izlet (piknik) v prosto naravo dne 21. julija na Library (na prejšnji Slapnikov grove, kjer je bil tudi lansko leto njih izlet). Bus bo vozil od Doma. Vstopnina 25 centov v oba kraja. Vstopnina bo prosta, le plačali plačajo 25 centov. Za dobro postržbo in obilo zabave bo skrbel celokupni Domov odbor. Naša dolžnost je, da pripomoremo do boljšega finančnega uspeha. Na svidenje na Libraryju 21. julija!

John Ban, 118.

Trunkovo "brisanje grehov"

Detroit. — Komaj sem oddala na pošto pismo, pa dobim v roke Ameriškega Slovence z dne 4. julija, v katerem g. Trunk zopet briše grehe z mene in Barbiča. Dobro, da imam prijatelje, ker bi drugače ne vedela, da Trunk zopet vlačil moje ime po svojem "pisnem polju" (bolje: po blatnem).

G. Trunku toliko na znanje: Ako bi res jaz imela moč, da bi mislila za druge, namreč za tiste, ki sami niso sposobni misliti, bi se nam dobro godilo. Mnogim bi ne bilo treba stradati in tudi bos in raztrgani bi ne hodili. Zgodilo bi se še kaj drugega, na primer prihranili bi se denar, ki gre za maše. Tudi g. Trunku bi se ne bilo treba dolgočasiti na sedanjim način: primoran bi bil si služiti kruha s svojimi rokami in opravljati koristno delo kakor tisoče drugih.

Pisala sem, da človek po smrti ničesar več ne potrebuje. Da pa g. Trunk ne bo v dvomu radi materialne pomoči, tu pripisem, da oseba, ki je mrtva, ne potrebuje ničesar več, potrebujejo pa preostali. V mnogih slučajih bi denar, ki gre za maše, nasitil zapuščene otroke, ki so ostali brez vseh sredstev. (Gotovo so taki slučaji znani tudi g. Trunku.) Ako to ni resnica, naj on deka-

že nasprotno. Jaz namreč verujem samo v dokaze.

Kako sem stenografirala besede, katere je pri pogrebu govoril duhovnik, ki je obkadal otroka z grehi samo zato, ker so prijatelji dali denar za rože in ne za maše, je to moja zadeva. Trunk sam prizna, da je kateri duhovnik res zmožen tako govoriti.

Dotični pogreb se je vršil letos v Detroitu. In če osebe, ki so priča takim škandalom, še nadalje verujejo v humbug, je z njimi nekaj narobe. Označenje tega z zastrupljenimi možgani ni nobena fraza, ampak fakt, katerega niti g. Trunk ne more ovrreči.

Prosveta piše resnico — katere se g. Trunk boji. Kakor hitro bo ljudstvo toliko izobraženo, da bo znal razločiti, kaj je dobro in kaj slabo, kaj je v njihovo korist in dobro za splošni blagor človeštva, tako hitro bo Trunku in njegovim kolegom odzvonilo. Njih nebesa se bodo razsula.

Mary Bernik ni šla med nobene filozofe in tudi ne rešuje nobene stvari tako kakor bi grizel orehe, ampak pove naravnost, da se med vašimi (Trunkovimi) vrsticami čita strah — strah pred Mary Bernik in Frankom Barbičem. Zato vam vaše ga uspeha ne zavidam niti ne vaše pasje sreče.

Mary Bernik, 121.

O "pennsylvanski prikazni"

Piney Fork, O. — V Prosveti in Proletarcu smo čitali, da se je v Uniontownu, Pa., prikazal Kristus na pečarskem dimniku in da je prišlo to "prikazen" gledati na tisoče ljudi z vseh strani Pennsylvanije. In kdor hoče videti tisti dimnik, mora plačati vstopnino, denar pa spravlja tamonjni župnik.

Po vseh božjih postavah spada denar pennsylvanskim pečarjem, katerih je veliko revnih in brez strehe. Pečarji okrog Uniontowna! Zahtevajte tisti denar od župnika. Če bi Kristus hotel, da bi župnik dobil denar, bi se bil "prikazal" (pustil "namalati") na farovškem dimniku in ne na pečarski "šendi". In kakor uči "sveta cerkev" se ničesar ne zgodi brez božje volje. Božja volja je pa bila, da je "prikazen" prišla k pečarjem in ne v farovž, vsled česar mora biti tudi vožja volja, da denar dobe pečarji in ne župnik.

Na misel mi pride dogodek iz leta 1890, ko sem v stari Avstriji služil pri lovskem bataljonu na Korškem, kjer smo imeli manever. Enkvarirani smo bili v Bejaku. Med nas se je razširila govorica, da je blizu mesta kapela, v kateri raste Bog. Neko nedeljo popoldne, ko smo bili prosti, se nas je zbralo več vojakov, ki smo šli pogledat dotično kapelo. "Kjer raste Bog". Res smo videli spredaj star zid, iz katerega je rasla trda grba, kakršne se večkrat vidijo rasti v gozdu na gniščih deblih. V kapeli je tudi več starih ljudi klečalo in pa lučke so gorele v Lemontu majhna meroča. Kajpada, da tudi nabiralnika ni manjkalo.

Kako je prišlo do kapele in do

James L. O'Neill, načelnik odbora NRA.

"božje rasti", naj navedem sledečo pripovedko: Za neko hišo je stal zid, katerega je vsak večer preplezal neki fant, ki je hodil vasovat k svojem dekletu. Na zidu je rasla goba, katero je pri plezanju fant vsak večer odlašil. Zgodil se je pa "čudež", da je goba vsak dan znova zrasla, nakar so globoko verski ljudje pričeli sklepati, da mora biti dotično mesto "sveti kraj". Goba pa da ni svoje vrste rastlina, ampak predstavlja upodobljenje — Boga. Na dotičnem mestu so potem zgradili omenjeno kapelo, "kjer Bog raste".

O tem bi nam mogoče znal povedati g. Trunk, ki je župnikoval v Beljaku predno je prišel v Ameriko. Stavim tole vprašanje: Ali še tam raste Bog, ali je že dorasel?

Nace Zlemberger.

Balokovičev koncert v Carnegie Halli

New York. — Zlatko Balokovič, sloviti hrvatski virtuoz na violini, bo imel sredi novembra velik violinski koncert v Carnegie Halli, New York. Njegov ravatelj je mr. Meyrovitz, ki je obenem tudi ravatelj slovitega pianista Horowitza in prej Saljapinovih koncertov v Ameriki.

Zlatko Balokovič je svetovno priznan virtuoz na gosli. Lansko leto je imel koncerte v Angliji, na Švedskem in v Čehoslovakiji, v Avstriji in Nemčiji. Pred dvema leti je pa koncertiral v Avstraliji.

Njegov nastop v Carnegiejevi dvorani v tem mestu je velikega kulturnega pomena za nas Jugoslovane. Bo to naša velika manifestacija. Cene, visoke kakor so, bodo tako urejene, da bo lahko prisostvovalo veliko število Jugoslovancev. Poleg Meistrovicha je ime Balokoviča najbolj poznano v umetniškem svetu. Po povratku iz Evrope se je Balokovič narečil v svoji vili v Camdenu, Maine.

Peročevalec.

Piknik slovenskega delavstva Cleveland, Ohio. — V nedeljo 21. julija bo zopet dan slovenskega delavstva v Clevelandu.

Na ta dan se bodo slovenski delavci in de'avke zbirali in pokazali svoje napredno stališče v dejanju s svojo navzočnostjo. Prišli bodo iz širnega Clevelanda in okolice na Pintarjeve farme, 260th street, levo od St. Clair ave. Na ta dan, 21. julija, priredi svoj običajni piknik s. k. u. b. št. 27 skupno s soc. zborom Zarja in angleškim odsekom. Skupni odbor je že pridno na delu, da pripravi vse potrebno, da najboljšje postreže vsem, ki se boste udeležili našega piknika. Poskrbljene bodo jestvine in pijača. Za plesne želje bo igral Barbičev orkester, za razvedrilo bo pa skrbel pevski zbor Zarja, da boste deležni naravnega in duševnega užitka še v večji meri.

Apeliramo na vas, da pripeljete s seboj — možje svoje žene, fantje svoja dekleta, in obratno. Ostali posamezni posetniki se pa bodo dobili v nedeljo 21. julija na Pintarjevi farmi. Priidite!

Za odbor.

L. Z.

Zorin izlet

Chicago. — Hrvatsko pevsko društvo Zora bo prihodnje nedelje 21. julija priredilo izlet na prijazni vrt Valentina Kobala v Clarendon Hillu na 55. cesti. Zora bo svoje goste kratkočasil s petjem, pa tudi pečene jagnjetine, piva in vina ne bo manjkalo. Vabimo vse prijatelje. Vstopnina prosta.

Odbor.

Trajna vojna nevarnost

Po vojni ni bilo vojne nevarnosti neposredno, ker so bile na eni strani zmagovalke, drugi strani pa onemogle premagane države. Mirovna pogodba se ni izvršila, vsaj ne v zmlau, da bi se poiskal izhod iz kritičnega stanja in socialnega položaja, ki je bil kot posledica vojne in mirovni pogodbi. Na borba premaganih držav se je vrnila vsod za izboljšanje razmer. V vseh državah je demokracija pohlevno nosila težko breme in čakala na uvidevnost mednarodne tike, da koncedira modus vivendi v tej ali obliki državam, ki so bile v stiski. To se zgodilo in to je bilo povod, da je v Evropi del dvigati diktatorski fašizem svojo opirajoč se na nacionalni šovinizem in na nacionalno sovraštvo med narodi.

Strastni nacionalni fašizem pod svojih diktatorjev je pa nespravljiv. Nacionalno sovraštvo je življenjski živec diktatorskega sistema. S katerim mamijo "svoje narode" razumljivo je, da diktatorskim režimom more nihče zaupati, ker slone na sovraštvo narodov. Nihče. Govore sicer platonistično, o spravi, v praksi pa ne delajo mir. Neprestano se oborožujejo in se delujejo nezaupanje v mednarodni pakti ki ima to posledico, da se oborožujejo tudi druge države, ki bi bile morda vselej, mogle rabiti svoje finance za bolj pa stvari.

Ta atmosfera vpliva tudi na socialistične delavske stranke, ki imajo v svojih debelih demokratičnem. Zaradi obrambe pred diktatorskim fašizmom se strinjajo z naclobrambo. Vedo, da je nevarnost za namogo fašizmi sovraštvo iz imperialističnih logov, kar pomeni pripravljanje na vojno je vzrok, da se izjavljajo za oboroženo ob socialisti in komunisti.

Pripravljanje na vojno postaja na ta nekakšen sestavni del narodovega mišljenja, da je notranja sila naroda proti vojpustila ali opešala, ker se zaveda vojne varnosti.

Sklepajo se pakti. Toda pakti zopet so ljubosumje. Z njimi ne morejo biti voljne Italija, Ogrska ali tudi Bolgarija, šele Nemčija? Pravega zaupanja tudi v Nemčiji in ne v Italiji za podonavski zum. Torej sama nesoglasja, samo ne nje!

Kdo in kako naj reši svet pred vojno nastojto, če se ne dvigne zopet duha svetovnega miru? — D. P.

Glad in žeja v sanjah

Tudi v spanju se vršijo v telesu in ne organih razni fiziološki procesi, ki po svoje vtise stalno v možgane. Ti vtisi v sanjah svojo barvo. Po tem, ali jih slajjo občutki ugodja ali neugodja, dobe po njih vesel in prijeten ali mračen in jeten značaj. Cestokrat pa določajo ti ki tudi vsebino sanj.

Takšen vpliv na sanje imajo posebno ki žeje in gladi, ki nastanejo med spanjem. Dober primer za to nam daje naslednje čilo nekega znanega medicinarja:

"Od 8. zj. do 3. pop. nisem bil ničesar in sem ležal. Čital sem Turgenjeva in sešel do mesta ki govori o dekletu s plavimi mi. Moje stivo spremljajo običajno in optične predstave. Baš ko sem videl plave kite pred seboj, sem zasnanjal. In tenih rumenih šopov las so postali mal različne debelosti, enako zapleteni in svetlo oranžni barvi, kakršna nastane v iljanski pripravi s paradižnikovo omako. hjal sem dalje, da sem pojedel cel krožni makaronov. Spanje mi je bilo pretrga dotedanjih predstav, ki so ustrezale stvarni slika se je dala pojasniti z vplivom. Da so se plave kite spremenile baš v makto izviralo morda iz tega da sem nekoli prej pri obisku na kliniki videl bolnike, jih jedli."

V splošnem vpliva lakotnih posetke značaj sanj ni vedno lahko ugotoviti. občutki slabosti, ki spremljajo glad, pojo tudi pri drugih stanjih. Vedno so pa opazovali, da povzroča močan glad sanjske okusnih in priljubljenih jedeh — torej ne sanje. Se določene je to ugotoviti za ki povzroča vedno sanje, da jo kasimo, in na zelo različne načine. Ker pa želja na tem prijetnim sanjam ne izgine, se v pojavi čisto občutek razočaranja, ki se pr. v tem, da sanjam o vsakršnih moki nam pitje ustavljajo.

V procesijo je treščilo

Iz Bukarešte poročajo: Te dni se je v iz vasice Gandesti ob Moldavi v sosednih kakahih 200 možkih in žensk z namenom se tam udeležijo procesije. Spreved je čez njive in polja. Medtem ko so pobodili je in kmetice molili in prepevali pobožne mi so se zbrali na nebu črni oblaki. Nastalo silovita nevihta. Grmeljo je, kakor bi se vedoval sodni dan.

Procesija se je seveda hitro razkrupljajudje so bežali na vse strani, ker je padla udarila mednje. Enkrat je treščilo ravnost v sredino spreveda. Ta tresek je vzročil med verniki silno zmešnjavo. Ka 30 ljudi je popadalo na zemljo, strela pa bila samo enega kmeta, ostale je vrpl samo strah. Ubitega je vsakakor samo močno ožgala strela. Sestorica žensk je živčni šok, dve pa sta zaradi strahu tre popolnoma onemeli.

Francoski premier Laval (levo) in Anthony Eden, predstavnik Anglije, ki sta se nedavno sestala na konferenci v Parizu.

Vesti iz Jugoslavije

SMRTNA NESREČA V PLANINAH

Kamniških planin se je ubila 25-letna ljubljanska uradnica Mira Zupančičeva.

Planine so zahtevale spet novo smrtno žrtvico. Na Vidov dan, 1. junija, opoldne se je na Miličevem sedlu v Kamniških planinah smrtno ponesrečila komaj 25-letna uradnica v upravi Mirova "Jutra" Mira Zupančičeva. Dolenjske ceste. Počasi je bila vnetja planinka, ob kateri priliki je pohlitala s svojo kočjo. Tako sta sklenila, da se spustita na planino. Tudi trojne praznike—Vidov dan, Sv. Peter in Pavel ter Jezerski praznik—preživeti na planini. V četrtek 27. t. m. zvečer sta odšla v Kamniško Bistrico, odkoder sta ob treh zjutraj odšla na Kokoškovo sedlo, odtam dalje proti Mlinarskemu sedlu. Pot je precej slaba in klini niso bili, saj se je prvi klin, ko se je Stepnišnik prijel, vrnil. Dejal je, da bi šla rajši na Jezero. Tada Mira je rekla, da je previsoko in da se Češka ne vidi. Nadaljevala sta. Na polodnevno sta prišla do Mirova. Mirko je zasedel vanj in ga prečkal, za njim varno stopila se Mira. Nalaganje pa se je Mira kar s skokom pogrnala na prod in to je bilo zanj usodno. Spodrajši ji je in se je začela pluti po strmini. Mirko je plašno njo ter jo zgrabil za roko in jo skušal zasidrati, a ves napor je bil zaman. Kakih sto metrov sta se letela, ko je Stepnišnik udaril z desnico ob skalo, ki je prežejala žilo na roki in v hipu bolničin je Mirko izpustil Miro. Z grozo je videl, kako Miro zasukalo z glavo na vrhu, jo vrglo čez dve polici in jih 300 metrov čez steno, pod katero je obležala na snežišču. Stepnišnik sam je obvisel kakih 10 metrov nad Miro, po čudnem naključju mu je uspelo zadržanje.

Stepnišnik je klical na pomoč, hotel je oskrbnik Češke kočje, ki turist, ugotovila, da Mirko moreta več pomagati ter obšla na prvo silo Stepnišnika. V večera so prispeli z Jezerskega reševalci ter prenesli Miro v velikim naporom do Češke in potem v dolino, kjer so položili v kapelico na Jezerskem. Naslednji dan je avtomobil odpeljal Mirino truplo v Ljubljano na dom, Stepnišnik pa najhaja v domači oskrbi na njem domu v Ljubljani.

STIRI NESREČE V ENI URI, OD TETRI S SMRTNO ŽRTVICO.

Smrtna nesreča na Posavju. Na Ježici na Savi je pred leti zgradil posestnik Stirn veliko kopališče, kamor zahaja mnogo Ljubljancev na kopanje. Sredi kopališča stoji visok stebel električnega daljnovoda in nanj kopalki kaj radi plezajo ter telovadijo na njem in počenja svoje umetnije. Dne 29. junija popoldne je splezal na drog tudi 30-letni sobopleskar Anton Drobina iz Rožne doline v Ljubljani. Bil je eden najboljših telovadcev na Viču, pa je hotel tudi to pokazati, kaj zna. Nenadoma se je sredi produkciranja zadel ob žico z 20.000 volti, v hipu ga je zvililo v klobčič, prežgalo mu je meso na roki in nogi do kosti. Bil je v hipu mrtev. Z velikimi napori so sneli truplo s stebra ter ga prepeljali v mrtvašnico na Stožicah.

Utonil v Savi. V litijski okolici je v Savi utonil 10-letni Polde Piki, sinček železničarja. Z drugimi otroki se je kopal v Savi, potapljal, so se in nenadoma so otroci opazili, da ni Poldeja več med njimi. Bilo je očitno, da ga ni bilo iz vode. Iskali so njegovo truplo ter ga našli blizu litijskega mostu. Tudi zdravnik mu ni mogel več pomagati.

Požar pri Ptuj. Spet je gorelo v Prepolah. Pred nekaj dnevi popoldne se je vnelo v neki hiši podstrešje, odtod se je ogenj preselil na osem drugih poslopij ter je vse pogorelo do tal. Petim posestnikom je pogorelo devet poslopij. Gasilci so prihiteli z vseh strani, a primanjkovalo je vode ter so se morali omejiti le na lokaliziranje.

Uboj. Iz Maribora poročajo, da so našli ljudje na cesti med Bocom in Selnico ob Dravi 50-letnega kočarja Jožeta Poljanca mrtvega, ubitega. Pregled trupa je dognal, da je bil Poljanec napaden s sekuro, da je dobil rane na glavi in da se je po napadu še vleklo po cesti kakih 700 metrov daleč, nakar je zaradi izkrvavitve umrl. Blizu mesta napada so našli dve sekiri. Kdo je ubijavec, še ni dognano, vsekakor sumljivo pa je, da je umorjenec brat izginil in manj-

ka vsaka sled za njim. Zato so dajo, da gre za bratomor.

Bogat vlom. V noči na nedeljo 30. junija so neznan vlomilci vlomili v pisarno zdraviliške uprave v Rogaški Slatini, navrtali blagajno ter odnesli iz nje okoli 80.000 dinarjev v gotovini. Za vlomilce manjka vsaka sled.

Žrtev Drave. Pri Mariboru je Drava zahtevala prvo letošnjo žrtvico, komaj 9 let starega posestnikovega sina Ignacija Hanuša iz Dolga. Brez vednosti staršev se je šel kopat v Dravo. Ker ga ni bilo domov, so ga šli iskat. Na bregu so našli njegovo obleko, o njem pa nobenega sledu. Iskali so po Dravi ter našli truplo na dnu. Potapljači so ga dvignili in prenesli na breg.

Smrtna nesreča. V Cigoncih pri Slov. Bistrici je nesrečno zaključilo zahtevalo življenje 60-letnega posestnika Matijo Goloba. Vozil je kamenje iz kamnoloma, med vožnjo pa je padel z voza težak kos ter podrl poslastnika na tla in mu strl prani koš, da je Golob kmalu podlegel.

Evharistični kongres se je vršil v Ljubljani od 28. do 30. junija. Že dolgo mesecev so njegovi prireditelji pripravljali vse potrebno ter z veliko svojo organizacijo vabili nanj od blizu in daleč. Napovedovali so najmanj 100.000 ljudi. Gotovo je bilo vnaprej, da bo to ena največjih manifestacij cerkve in klerikalizma pri nas, to tem bolj, ker je bil za to tudi politični položaj kakor nalašč. Tik pred kongresom pa se je še zgodilo, da se je izpremenila vlada in je prišel na mesto notranjega ministra vodja slovenskih klerikalcev in duhovnik dr. Anton Korosec. Kakor so že pred tem dogodkom razni trgovci v Ljubljani krasili svoje izložbe, tako so po tej vladni izpremembi kar tekmovali, kdo bo bolje okrasil svoja okna. Liberalci in klerikalci, vsi vprek so tekmovali, kdo bo najbolj vidno pokazal, da je veren in da ceni vero, čeprav je po svojem prepričanju v neklerikalnih vrstah in se ob potrebi celo trka na prsi, češ, jaz sem svobodomislec. Ker pa je bil kongres poleg verske manifestacije tudi največji letošnji tujakoprometni dogodek v Ljubljani, saj je bilo očitno, da bodo prišle velike množice v Ljubljano, je šlo kajpak vse prirediteljem na roko. Hkrati pa so trgovci sklenili, da bodo okrasili vse svoje izložbe ter tudi imeli trgovine odprte vse dni kongresa, čeprav se je kongres vršil na praznik in nedeljo, gostilne so bile odprte noč in dan, tovarnarji sveč so producirali zadnji mesec na debelo, producirali so se razni spominski znaki in podobice itd. Začeli so prihajati ljudje, od papeža je bil poslan poljski kardinal Hlond za legata, pričakali so ga zastopniki vlade in vojske, v Mariboru in Ljubljani so postavili pred kolodvor častno četo, ki jo je kardinal pozdravil s poveljniškim "Pomozi Bog, junaci!", z Brezjov so pripeljali "čudodelno" podobico Marije Pomagaj, lepo zacinjeno v posebno kaseto in zapečaten, iz države so prišli vsi škofje—sploh, prometa je bilo res precej. Sijaj in ceremonije so bile take, da takim paradam preprosti človek res lahko podleže, pa ne le preprosti tudi drugi. Saj so nosili baklje v polnočni procesiji tudi možje, ki so ali podlegli sijaju ali pa uganjajo licemerstvo zaradi novega političnega položaja. So pa tudi ljudje, ki pravijo, da je bila to manifestacija slovenstva. Če pa pomislimo, da so prav isti dan imeli podobno manifestacijo v Pragi, katoliški kongres s 100.000 udeleženci, da so pred kratkim imeli veliko versko parado v Lurdu, da se taki evharistični kongresi vrstijo zadnje čase zelo pogosto, potem postane jasno, da nikakor ne gre za manifestacijo slovenstva ali češstva itd., marveč da gre za vse kaj drugega, za ponoven in obsežnejši vstop cerkve v politično življenje Evrope. Ni slučaj, da se prireajo take prireditve prav v kritičnih časih, ko se vsa kapitalistična Evropa križa pred "antikristom", ki širi svoje ideje med delovnimi sloji, kajti kakor je treba kakšnega "antikrista" zatreti, tedaj je treba vselej izvršiti to ob blagoslovljanju, tedaj priskoči cerkev ter prevzame vodstvo. Zato se ni treba čuditi, da je tudi tako imenovani liberalni tisk objavljal programe tega kongresa ter pisal celo uvodnike. Tako je "liberalno" "Jutro" napisalo 28. junija uvodnik, kjer slavi "visoka etična načela, ki tvorijo bistvo krščanskega verovanja" ter hvali dejstvo, da je krščanski svetovni in življenjski nazor vodil več kot tisoč let veliko večino našega naroda. In temu se pravi meščansko svobodnomiselnost!

govci sklenili, da bodo okrasili vse svoje izložbe ter tudi imeli trgovine odprte vse dni kongresa, čeprav se je kongres vršil na praznik in nedeljo, gostilne so bile odprte noč in dan, tovarnarji sveč so producirali zadnji mesec na debelo, producirali so se razni spominski znaki in podobice itd. Začeli so prihajati ljudje, od papeža je bil poslan poljski kardinal Hlond za legata, pričakali so ga zastopniki vlade in vojske, v Mariboru in Ljubljani so postavili pred kolodvor častno četo, ki jo je kardinal pozdravil s poveljniškim "Pomozi Bog, junaci!", z Brezjov so pripeljali "čudodelno" podobico Marije Pomagaj, lepo zacinjeno v posebno kaseto in zapečaten, iz države so prišli vsi škofje—sploh, prometa je bilo res precej. Sijaj in ceremonije so bile take, da takim paradam preprosti človek res lahko podleže, pa ne le preprosti tudi drugi. Saj so nosili baklje v polnočni procesiji tudi možje, ki so ali podlegli sijaju ali pa uganjajo licemerstvo zaradi novega političnega položaja. So pa tudi ljudje, ki pravijo, da je bila to manifestacija slovenstva. Če pa pomislimo, da so prav isti dan imeli podobno manifestacijo v Pragi, katoliški kongres s 100.000 udeleženci, da so pred kratkim imeli veliko versko parado v Lurdu, da se taki evharistični kongresi vrstijo zadnje čase zelo pogosto, potem postane jasno, da nikakor ne gre za manifestacijo slovenstva ali češstva itd., marveč da gre za vse kaj drugega, za ponoven in obsežnejši vstop cerkve v politično življenje Evrope. Ni slučaj, da se prireajo take prireditve prav v kritičnih časih, ko se vsa kapitalistična Evropa križa pred "antikristom", ki širi svoje ideje med delovnimi sloji, kajti kakor je treba kakšnega "antikrista" zatreti, tedaj je treba vselej izvršiti to ob blagoslovljanju, tedaj priskoči cerkev ter prevzame vodstvo. Zato se ni treba čuditi, da je tudi tako imenovani liberalni tisk objavljal programe tega kongresa ter pisal celo uvodnike. Tako je "liberalno" "Jutro" napisalo 28. junija uvodnik, kjer slavi "visoka etična načela, ki tvorijo bistvo krščanskega verovanja" ter hvali dejstvo, da je krščanski svetovni in življenjski nazor vodil več kot tisoč let veliko večino našega naroda. In temu se pravi meščansko svobodnomiselnost!

Zamorci in enakopravnost v unijah

Randolph predložil zahteve zamorskega delavstva

Washington, D. C., — (FP) — Odločitve vstopa zamorcev v strokovne unije in diskriminacije proti njim v unijah, ki jih sprejemajo, so bile na rešetki pred posebnim odsekom Ameriške delavske federacije, ki ga je imenoval predsednik Green, da vodi zasliševanja o tem predmetu.

A. P. Randolph, predsednik bratovščine železniških porterjev in avtor resolucije proti zapostavljanju zamorcev, ki je bila sprejeta na konvenciji ADF v San Franciscu, je predstavil odseku priče in pojasnil situacijo. On je urgiral tudi pokrajinska zasliševanja po vsej Ameriki. John P. Davis, tajnik skupnega komiteja 24 zamorskih delavskih organizacij, pa je predložil detajlirano poročilo o zapostavljanju zamorcev v ameriškem delavskem gibanju.

Randolph in Davis sta zahtevala, naj Ameriška delavska federacija odpravi separatne unije zamorskih delavcev, likvidira federalne unije, ki sprejemajo samo zamorce, da mora zamorec dobiti položaj v eksekutivnem svetu ADF in federacija naj upošlji tudi zamorske organizatorje.

Randolph je navedel unije, ki sploh ne sprejemajo zamorcev. Med temi so Order of Sleeping Car Conductors, Railway Mail Assn., Masters, Mates & Pilots, Intl. Assn. of Machinists, Brotherhood of Boilermakers, Iron Ship Builders & Helpers, Brotherhood of Railway Clerks in Order of Railroad Telegraphers.

Zamorce se zapostavlja tudi v unijah, v katerih imajo črni večino. Mednarodna unija tobačnih delavcev je ena izmed teh. Članstvo zamorskih krajevnih unij ne more voliti svojih uradnikov, ker jih imenuje predsednik mednarodne organizacije E. L. Evans, kar je kršitev ustave te organizacije.

Chas. H. Huston, predstavnik Zveze za napredek zamorskega ljudstva, je podprl Randolphove zahteve in pojasnil, zakaj so zamorci naklonjeni levičarskim unijam. Te jih smatrajo za enakopravne, dočim jih unije Ameriške delavske federacije zapostavljajo v vseh ozirih.

Joseph Schlosberg, tajnik unije oblačilnih delavcev, in Kanju Kato, vodja japonskega delavstva, ki se mudita na obisku v Združenih državah.

Green poziva unije k previdnosti

Delavci se ne smejo pri- toževati za malenkosti

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v nedeljo razposlal na vse krajevne unije okrožnico, v kateri opozarja unijske odbornike in člane, da morajo biti previdni, kako bodo izkoriščali novi Wagnerjev zakon. Organizirani delavci ne smejo misliti, pravi Green, da jim Wagnerjev zakon daje pravico za pritožbe zaradi vsake malenkosti in kaprice. Vsaka pritožba ali obtožba mora biti na "trdni podlagi".

Zakon daje organiziranemu delavstvu Amerike veliko odgovornost, svari Green, in unije morajo paziti, da ne bodo zlorabile svojih pravic z neosnovanimi pritožbami. Green je dalje opozoril krajevne delavske voditelje, naj ignorirajo vsa namigavanja in grožnje s strani delodajalcev, da je Wagnerjev zakon neustaven. Če pride do preizkušnje ustavnosti tega zakona pred sodišči, se bo Ameriška delavska federacija že pobrigala, da dobi "najboljši pravni talent" za obrambo zakona.

Minneapoliski policijski šef brnjen na cesti

Minneapolis, Minn. — Novi farmarsko-delavski župan Latimer je takoj po svojem ustoličenju odslavlil starega policijskega šefa Mika Johannesa, ki se je silno zameril delavcem ob času lanske stavke voznikov avtomobilov. Takrat je dobil ime "krvavi Mike", ki se ga drži še danes.

Zmaga cestnih železničarjev

Boston, Mass. — Nad 1500 uslužbencev Eastern Massachusetts Street Railway Co. je s grožnjo stavke izvajalo novo pogodbo, ki določa zvišanje plače tri cente na uro in druge ugodnosti.

Hearstovo časopisje molči o tatvini

New York. — (FP) — List New York Post napoveduje nov teplotdomski škandal v Californiji. Na zasliševanju, ki se je vršilo pred državnim komisijom, je bila Standard Oil Co. of California obdolžena, da je ukradla 28 milijonov sodov olja izpod zemlje v bližini San Diega, ki je državna last. Hearstovo časopisje je zamočalo to tatvino.

Prišlo je na dan, da je družba podpisala tajno pogodbo s Californijo 14. avgusta preteklega leta, na podlagi katere je dobila izključno pravico do eksploatacije oljnikov v okoliščini Huntington Beach, toda država ni prejela niti centa za prisvojeno olje. Da potlačijo vso afero, je družba ponudila državi najprej vsoto \$80.000, pozneje pa \$481.000.

Na podlagi Burnsovega načrta, ki je bil že sprejet v državni legistaturi in potrebuje samo gubernerskega podpis, da postane zakon, bo dobila Standard Oil Co. dovoljenje za izkoriščanje tega polja nadaljnjih 30 let. Gubernier Merriam je sedaj v veliki zagati, kajti če bo načrt podpisal, bo ljudstvo zahtevalo njegov odpoklic, na drugi strani pa se boji zameri pri družbi, ki je prispevala mnogo denarja v njegov sklad, ko se je boril proti Uptonu Sinclairju v zadnji gubernerski kampanji.

Dasi ni noben californijski list objavil vesti o tej tatvini, je ljudstvo vsceno poučeno o kupčiji. Oscar Lawler, visok uradnik v upravi Standard Oil Co., je tudi pravni zastopnik Hearstovih interesov v Californiji. List New York Post je sedaj v odprtem pismu pozval Hearsta, naj pojasni, zakaj njegov tisk molči o tej tatvini.

Lesni delavci vztrajajo v borbi

Lastniki parnih žag ne morejo dobiti stavkokazov

Tacoma, Wash. — (FP) — Lesni baroni so sedaj spoznali, da državna milica, ki terorizira stavkarje in njih simpatičarje, ne more opravljati dela na parnih žagah v tem distriktu. Malo številno stavkokazov, katere je lesni trust importiral iz drugih krajev, se je spuntalo in tako obrat že vedno počiva. Stavkokazi so uvideli, da ni varno delati niti v senci bajonetov miličnikov, katere je gubernier poslal v stavkovno okrožje po izgreših, v katerih sta bili dve osebi ubiti in nad dvajset ranjenih.

"Tacoma Labor Advocate" glasilo tukajšnjih unij Ameriške delavske federacije, ki je pred prihodom milice izhajalo tedensko, izhaja sedaj dnevno. Z velikimi naslovi opozarja javnost na brutalnost milice in poziva stavkarje, naj vztrajajo v boji.

Celo kapitalistično časopisje priznava, da se je samo pet odstotkov stavkarjev vrnilo na delo in so pisarniški delavci, ki ne morejo obratovati parnih žag.

Stavka lesnih delavcev traja že tri mesece in vodi jo bratovščina tesarjev. Stavkarji pravijo, da se ne bodo vrnili na delo, dokler lesni baroni ne priznajo unije in zvišajo mezo.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

SMRTNEŠČE V SKOFJI LOKI

Škofji Loku se je na Vidov dan od dveh do treh popoldne dogodilo četrto nesreč, ki so zahtevale tri smrtne žrtve.

Pred hišo trgovca Koširja je letni hlapec Janez Alič, po nekem Poljanskem, nalagal turčin na voz za svojega gospodarja Martina Rižnarja z Bučnega vrha. Nenadoma ga je hlapec vrgel ga je pod turčin in kljub takojšnji zdravniški pomoči je podlegel. Zadelo ga je srčna kap.

Druga nesreča se je dogodila na Hudičevi brvi, kamor so se bliadit gojenci mlekarke šokomaj 26 let stari gojenec Ernest Konecnik, doma iz okoliščin Svinjogradca, je skakal s turčin v vodo. Kljub svarilom, da se vrtnici in v vodi skale skakal dalje. Nenadoma pa ni bilo več iz vode. Vrtinec je vrgel ob skale, da mu je prišlo lobanjo. Potegnili so ga s turčin ter se trudili z njim, a ni bilo zama. Podlegel je. Bil je star 26 let. Bil moral vrtnici s stari domov. Bil je eden najboljših gojencev.

V Škofji pa je utonil isto leto kaplar Bado Kuč, star 22 let, iz Črne gore. Vojaki so ga kopal pri centrli v Vincarjevi dolini. Bil je v globoki vodi, iz katerega se ni mogel rešiti. Njegovo truplo so našli pri centrli na bregu. V tovarni "Sešir" so prav te dni instalirali nov kotel. Nena- doma je udarila iz njega para in udarila v kotel Ivana Stojanoviča, ki so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Slika kaže izumitelja "električnih" rokavic. Te rokavice bodo prišle prav policiji pri razbijanju stavk. Producirajo električni tok 5000 voltov, ki bo omamil osebo, katere se bo policija dotaknil z rokavico.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Ali so me vjeli? — je vprašala sama sebe. A takoj je odgovorila trepetaje: — Morda ne še... A takoj se je premagala rekoč strogo: — Vjeli so me! Ozirala se je in ničesar ni videla, a misli so se bliskale v njenih možganih druga za drugo in ugašale. — Ali naj pustim kovčeg... zbežim... A svetlejša se je zablistela druga iskra: — Ali naj vržem sinove besede... v take roke?...

K sebi je primaknila kovčeg. — Ali naj zbežim — z njim?... Stečem? — Vse te misli so se ji zdele tuje, kakor da bi jih kdo odzunjal usilil. Zgale so jo, opekline so bolesto zbadale možgane, bicala srce kakor ognjene niti. Zbujajoče bolečine so žalile ženo podoč jo stran od sebe, od Pavla in od vsega, kar je zraslo z njenim srcem. Čutila je, da jo trdovratno stiska sovražna sila, da ji tlači rame in prsi, da jo ponižuje zbujajoč v njej smrten strah; na sencih so ji silno utripale žile in pod lasmi ji je postalo vroče.

Tedaj je z velikim in silnim naporom srca pogasila naenkrat vse te zvite, drobne in slabotne iskricke rekoč sama sebi ukazovalno: — Sramuj se!...

Takoj ji je odleglo, pokrepčala se je rekoč: — Ne zasramuj sina! Ječe se nihče ne straši!

Njene oči so srečale otožen in utrjen pogled. Potem ji je v spomin šinilo Ribinovo obličje... Nekoliko hipov obotavljajoč je vse utrdilo v njej. Srce je utripalo mirneje. — Kaj sedaj? — si je mislila opazujoč.

Vohun je poklical stražnika in mu nekaj zapetpal opozorilni glas na njo. Stražnik se je ozrl in se umaknil nazaj. Pristopil je drug stražnik, poslušal, nasmehnil se in namršil obrvi. Bil je velik, siv, neobrit stavec. Pokimal je vohunu z glavo in stopil h klopi, na kateri je sedela mati; vohun je hitro nekam izginil.

Starec je stopal počasi in pozorno otipaval s svojimi arditimi očmi materino obličje. Ona se je pomaknila nazaj na klop.

— Da bi me le ne pretepali... le pretepali ne...

Ustavil se je zraven nje, molčal nekaj časa, potem pa polglasno in sirovo vprašal:

— Kaj gledaš?
— Nič...
— Ze vem... tatica, ti!... Tako stara, a še...

Bilo ji je, kakor da so jo njegove besede oplazile po obrazu, enkrat, dvakrat. Zlobne, hripave besede so jo bolele, kakor da bi trgale lica in ji kljuvale oči...

— Jaz? Tatica nisem, lažeš! — je zakričala iz polnih pljuč, in vse pred njo se je zavrtelo v silni vihur razburjenja, mameč srce z

grenko žalitvijo. Pograbila je kovčeg, ki se je odprl.

— Glej! Glejte vsi! — je zaklicala in zavihetala nad glavo zavitek oklicov. Skozi šume nje v svojih ušesih je ališala vzklike ljudi, ki so prihiti od vseh strani.

— Kaj pa je?

— Tu je, tajni policaj...

— Kaj?...

— Pravi, da je krada...

— Ona?

— A ona — kriči...

— Poštena ženska... aj-aj-aj.

— Koga so prišli?

— Nisem tatica, ne! — je govorila mati s polnim glasom in se nekoliko umirila ob pogledu na ljudi, ki so jo z vseh strani tesno obstopili.

— Včeraj je bil politični proces, tam je bil moj sin — Vlasov; tu je njegov govor! Neseam ga ljudem, da ga čitajo, da razmišljajo o resnici.

Nekdo je oprežno potegnul papirje iz njenih rok. Mati je zamahnila z njimi po zraku in jih vrgla med množico.

— Za to te ne pohvalijo!... — je vzkliknil nekdo s plahim glasom.

— Za to — joj, joj! — se je oglašil drugi.

Mati je videla, da jemljejo listke, jih skrivajo pod pazduho, in žepo — to jo je postavilo zopet krepko na noge. Mirneje in krepkeje je jemala iz kovčega in jih razdeljevala v urne, željne roke; čuteč, kako se razrašča v njej razburjen ponos, kako se razvema potlačena radost, je dejala:

— Ali veste, zakaj so obsodili mojega sina in vse, ki so bili z njim? Povem vam, a vi verujte materinemu srcu, verujte njenim silnim lasem — včeraj so obsodili ljudi za to, ker pri njašajo vam in vsem ljudem pošteno, sveto resnico! Včeraj sem spoznala, da je ta resnica — nepremagljiva... nihče je ne zmora, nihče!

Množica je umolknila, naraščala je in se zgoščala in obdajala ženo z obročem živih teles.

— Bedo, glad in boleznijo daje ljudem njih delo. Vse je zoper nas — vse svoje življenje izdihujemo dan za dnem v delu, v blatu in v prevari, a z našim delom se tešijo in preobdajo drugi... Kakor pse nas drže na verigi, v nevednosti — ničesar ne znamo! — in v večnem strahu — vsega se bojimo! Noč je naše življenje, temna noč! Strašne sanje!... Ali ni tako?

— Tako je! — se je zamolklo glasil odgovor.

— Zamaši ji goltanec!

Vzad za množico je mati opazila vohuna in dva orožnika; brž je razdelila poslednje listke, a ko je segla z roko v kovčeg, je tam začutila tujo roko.

(Konec prihodnjik.)

Frank Heller:

SIBIRSKI BRZOVOLAK

Roman

Prvo poglavje

Globok mir je ležal nad Evropo, Azijo, Afriko in Avstralijo. Valute so padale druga za drugo, prebivalstvo je umiralo od lakote, polovica sveta je klicala po orožju, druga polovica je bila brez dela, vojna furija je divjala na vzhodu, na jugu in zapadu. Poljska je bila zapletena v vojno z Litvo, Rusija s Poljsko, Rumunija je grozila Madžarski, Madžarska je grozila Avstriji, Jugoslavija je klicala "jezik za zobmi" Italiji, Italija je kričala "drži sama jezik za zobmi" Jugoslaviji. Globok mir je ležal torej nad vsem svetom, razen Amerike, ki si je bila izproslila blagoslov miru, ko je stopil plavalas mož na breg Rane.

Bil je švedski kandidat medicine, toda če bi ga hoteli živo označiti, kako je izstopil na breg v Sassnitzu, bi ne našli boljše primere, kakor če bi ga primerjali s starim Noetom. Ko je Noe izstopil iz barke, sta se starost in dvom zopet polastila zemlje, ki jo je vesoljni potop zamenjaval s krogotokom pretrane radosti za prazen nič in pretirane žalosti tudi za prazen nič, pa boš razumel, da muči nas vse "folie circulaire".

Veselim se vsake malenkosti, izpita, ki ga imamo za seboj, menice, ki smo jo podpisali, ali pa žalostimo, če se nam kaj ni posrečilo — mar je to kaj drugega, nego kadar si blazneži v umobolnici maneje roke nad razbitim steklom ali kosčki papirja in tulijo od bolesti, če jim jih vzamemo? Ne. Vsa pot sveta ni nič drugega, nego manodepresivna duševna bolezen. V naših časih smo prišli v depresivni štadij, ker smo imeli sve-

tovno vojno, nimamo pa nobene povoda videti v svetovni vojni nekaj slavnostnejšega, kakor je vse drugo. Čez nekaj let se bomo veselili nečesa enako nesimpatnega. Vse prizadevanje je enako nesmiselno. Skomignji z rameni in to bo edina kretnja, ki ti ostane za sedanjost.

Tu pa tam je naganjal ta veliki skepticizem strah ljudi, ki so jamčili za njegove menice iz strahu, da bi ne postali smešni v njegovih očeh. Podpis je treba izmed vsega najmanj jemati preveč svečano. Tu se je samozavestno smehljaj in zatrdjeval skrivnostno:

— Skeptik, kakor sem jaz, lahko dvomi o morali vseh dejanj, vendar pa ne more storiti nič nemoralnega, ker se mu ne zdi vredno.

Včasih je izrazil kbi mimogrede željo, naj bi poskakoval od veselja, ker je položil izpit, namestu da se veseli pridobljene menice. Ob takih prilikah je odgovarjal kratko:

— Ker je vsak trud nesmiselen, prihaja vedno pravočasno in zato ni nobenega razloga truditi se ob nepravem času.

Bil je visoke postave, upognjena hrbta in tankega, stisnjena in satiričnega nasmeha. Ni objavljaj višine svojih menic v novinah, kakor delajo banke, pač bi bil pa lahko to storil, ne da bi mu bilo treba povešati oči. Edino, kar je v njegovih očeh nekaj veljalo, so bili veliki možgani, lepo narejena obleka, dobra jed, poroki in (enako kakor Noe, ki smo ga z njim v začetku primerjali) dobro vino.

II.

Hiša stoji s topimi stolpiči, s tili, ki jih je že teptalo trideset generacij. Zeleni kanali križajo ozke vijugaste ulice, v katerih stoji v neskončni vrsti hi-

šice, streha ob strehi. Skladišče žita moli svoje mračne stene pod vlažno nebo. V pristanišču rožljajo pristaniške verige in odmevajo udarci kladiv. Stoletne trgovske hiše razpredajo mreže proti vzhodu in zapadu. V starih patricijskih dvorinah se leskečejo tapete iz pozlačene kože v večernem solncu. Bistroumni možje z občutljivimi nosovi hvalijo likerje, ki so jih skuhal iz pomaranč. To je Gdinja, kraljica Visle, mesto, ki ni nikoli dvomilo o sebi.

Mnogi so se borili za bogato in močno pristanišče Evrope, Švedi, Poljaki in Francozi, toda samo enkrat je bilo zavzeto z nasiljem in tisti, ki ga je takrat zasedel, je zavzel prej polovico Evrope. Ko je postalo z versajskim mirom svobodno mesto Gdinja, je postalo to že tretjič, ne da bi izpremenilo svoje lice.

Poleg svojega bogastva, svojih tradicij in svojih starih trgovskih rodbin ima Gdinja zdaj še posebno znamenitost: profesorja Oskarja Freudenthala. Profesor Freudenthal je psihopat. Ve vse o folie circulaire. Kverulantstvo nima zanj nobene tajne. Kakor nihče drugi je prodril v problem senilne demencije. Značaj ljudi čita iz njihovih sanj. Zbira posebne manije, kakor zbira drugi strupene orhideje.

Njegov glas gre do zavezniških držav. V Angliji odkrito priznava, da je profesor Freudenthal, čeprav je Nemec, prodril v bistvo blaznosti, kakor nihče drugi.

Zakaj, čeprav je Nemec? — šepetajo pariski listi zlohotno. Ker je Nemec? Država s takimi gospodarji je vendar idealen kraj za proučevanje duševnih bolezni. Gotovo bo vsaj ena izmed cesarjevih duševnih bolezni ostala za vedno zagonetka gospodu Freudenthalu, — pripominjajo se zlohotne je, — namreč psychopathia vagans njegovega veličanstva, njegovo bolešno hrepenenje po potovanju.

S tem novine zlobno namigujejo na splošno znano posebnost profesorja Freudenthala. Kakor nekoč profesor Kant, ni hotel zapustiti Koenigsberga, tako noče profesor Freudenthal zapustiti Gdinje. Vsako jutro ob devetih zapusti svoj dom na Grabnu in gre na jutranji izprehod, ki ga ne vodi nikoli iz območja Gdinje in nikoli ne na njen kolodvor. Niti pomlad ne zdravi v njem popotniških sanj, a če jih, postanejo samo predmet njegovega psihopatskega strokovnega zanimanja.

To pripovedovanje je mimogrede rečeno pripovedovanje o tem, kako je potoval profesor Freudenthal okrog sveta ne da bi zapustil Gdinjo.

III.

Svobodno mesto Gdinja ima pa še drugo privlačnost razen profesorja Freudenthala: letovišče Zoppot. Očitno blazni drve k profesorju Freudenthalu, diskretnije blazni v Zoppot.

Zoppot je krasna bela letoviška obala, kjer so nemški letoviščarji nekoč postavljali pešene gradove, pletene kabine in nemške imperijalistične zastave. Prelom v Versaillesu je pretvoril tudi to obalo. Zdaj pomeni Gdinja dostop Poljske k morju v trgovskem pogledu. Zoppot je pa njen dostop k morju v higijskem pogledu.

In odkar se je Rdeče morje odprlo, da je pokazala njegova peščena obala odise desetstisoč prstov izvestne oblike, ni bilo zbranih na enem peščenem kraju toliko odtisov prstov iste oblike kakor zdaj v Zoppotu. Ti odtisi prstov bi nudili arheologom bodočnosti mnogo gradiva za razmišljanje, če bi se obrnili. Na znotraj obrnjeni odtisi prstov: majhni, energični odtisi prstov stisnjenih in kakor bi konsolidiranih v družbi z omenjeno zavezo.

Rdečeni možje hodijo zaviti v svoje rjuhe in se pomenkujejo o gospodarskih teorijah. Temnooki otroci grade peščene gradove in vsi peščeni gradovi dobivajo obliko bančnih palač in menjalnic. Ob vodi čofajo razigrane device, ki kažejo njih sprednje linije enako padajočo tendenco, kakor valuta nove republike. Mlade, zlatolase žene se medsebojno obveščajo o zad-

njem tečaju dolarja, ves vodi kov kisik v lekarnah je razprodan in nihče ne more grgrati, kajti če hčere nove republike že ne morejo postati modrooke, lahko vsaj postanejo plavalase.

Možje blestečih oči in gibčnih prstov pozorno motre vse to. Le nekaj ogledujejo z odporom, in sicer razglase, kjer se svari pred kršitvijo sedme zapovedi in poziva občinstvo, naj pazi na svoje stave v igralnici.

V pravilnem čutu za zahteve našega časa so namreč napravili iz Zoppota igralnico. Tam igrajo ruleto od enajstih dopoldne do enajstih zvečer, bakkarat pa od treh popoldne do sedmih jutraj. Obrazi žare: mameče vonjave se širijo iz bujnih nedrj; dragulji se leskečejo na mesnatih prstih; od vseh miz se razlegajo kliči: stoj, to je bila moja! In kakor utrjeni odmev se ališ glas z delom preobloženih krupjerov: Toda gospoda, saj nismo na sejmu.

Zunaj igra orkester od ranega jutra; pisani vodometi žubore; konjske dirke se vrste za pasjimi dirkami; senegalski zamorci so predmet napadov zaljubljenih žen v plesnih dvorinah; zabavni aeroplani so pripravljeni dvigniti sol zemlje v hlad etra.

To je prevratni Zoppot.

IV.

Kot skeptik je imel Gerdt Lyman trdno vkoreninjeno vero vase. Če je bila bolj vkoreninjena v nekaterih primerih, kakor v drugih, je bilo to v vprašanju, da mu bo njegova fizična premoč nedvomno prinesla srečo v hazardni igri in da mu je samo duhu časa nasprotujoča zakonodaja njegove domovine onemogočila pridobiti si premoženje.

Če je bilo torej pisano, da si je Gerdt Lyman preskrbel posojilo in odpotoval v Gdinjo, da bi poslušal predavanja profesorja Oskarja Freudenthala, je bila to resnica z modifikacijo. Če bi ne bil Zoppot ležal takoj zraven, bi bil profesor Freudenthal komaj prišel kandidata Gerda Lymana med svoje slušatelje in tisti poletni dan, ki je videl kandidatov prihod v Gdinjo, je videl tudi njegov prihod v Zoppot.

V tem primeru so mu rojile po glavi misli, ki bi dale njegovim porokom povod za resno bojazn, če bi jih bili lahko čitali telepatičnim putem. Ze davno si je mislil, da ne študira psihopatije zato, da bi lečil bolnike. Saj je bilo to brezupno, ker so vsi ljudje dejansko blazni. Nadalje mu je bilo jasno, da je dobil zadnje posojilo z velikimi težavami. Ne, če bi mogel dobiti v Zoppotu primeren vsoto, bi bilo to najboljšje. Potem bi bil prost, lahko bi se vrnil domov, plačal svoje menice in napravil izpit, kadar bi hotel.

Nasproti temu: Čemu naj bi delal izpit? Zakaj naj bi bil izpit bolj vreden truda, nego vse drugo delo? Gerdt Lyman tega ni vedel. Če pa ni hotel delati izpita, čemu bi izplačal svoje menice?

Zdelo se je, kakor bi skeptična moralna navzile vsemu dajala pobudo za vznemirjenje ljudem, ki menice izdajajo in za nje jamčijo.

Gerdt Lyman je odpotoval v Zoppot. Toda o njegovi igri v Zoppotu nečemo govoriti. Preveč se je pisalo o igri. O njeni nemoralnosti, trdoti in krutosti. Gerdt Lyman je bil kot filozof vzvišen nad to prvo lastnostjo, nikakor pa ne nad naslednjo. Igra je bila napram njemu trda, ravnila je z njim sramotno, kakor si je šepetaje sam priznaval. Posmehovala se je njegovim najbistrajšim računom, prevračala je njegove najbistro-

umnejše kombinacije. Če bi bilo mogoče, bi ga bila oropala vere v samega sebe.

Čeprav je bilo smešno zgrazati se nad tem, je bil ogorčen, ko so krupieri s hripavimi berlinskimi glasovi, težko razumljivimi sami po sebi, izklicovali številke, ki so bile nerazumljive v svoji absurdnosti.

Ena, dvaindvajset, triintriin, deset, štirinajst. Ne, čakajo nas druge naloge, ne pa voditi protokol igre sredi hrupa igračev temne polti v Zoppovu. Čaka nas skrivnostna hiša v Gdinji s svojimi misterijami. Zapustimo Zoppot.

Isto je storil tudi Gerdt Lyman svoj čas. Čez tri dni in ko je bil zaigral tri četrtine zadnjega posojila je stopil v vlak, kjer je stopalo neskončno mnogo majhnih, v lakaste čevlječke stisnjenih in konsolidiranih prstov drug po drugem.

V.

Na Grabnu št. 4 je naletel Gerdt Lyman razen svojega gospodarskega še na znanstveni neuspeh. Profesor Freudenthal je bil sicer v mestu, ker ga ni nikoli zapustil, toda njegova predavanja so bila odgojena in posetov ni sprejemal. Bil je zaposlen z razpravo o temeljih shizofrenije in dokler ne bo dokončana, je bil mrtev za svojo okoliščino. Kdaj bo končana? Tega nihče ni vedel, toda gotovo ne pred štirinajstimi dnevi. Pridite zopet čez štirinajst dni, gospod doktor, pa vam bom morda lahko kaj povedal.

— Toda jaz prihajam iz Švedske poslušat profesorja.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto nino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za teden, se je šteje k naročnici. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado	\$6.00	Za Ciceiro in Chicago je	\$6.00
1 tednik in.....	4.80	1 tednik in.....	4.80
2 tednika in.....	3.60	2 tednika in.....	3.60
3 tednike in.....	2.40	3 tednike in.....	2.40
4 tednike in.....	1.20	4 tednike in.....	1.20
5 tednikov in.....	nič	5 tednikov in.....	nič
Za Evropo je.....		\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tedni moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih član družine:

2).....Čl. družine.....

3).....Čl. družine.....

4).....Čl. družine.....

5).....Čl. družine.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijake dele pro

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila